

Afghanistan har en mängd olika institutioner med olika ansvarsområden både lokalt och centralt, allt från presidenten och parlamentet i Kabul till de ännu inte valda by- och distriktsråden runt om i landet. De centrala organens funktioner är ganska klart fastslagna i konstitutionen och i lagar. Vårre är det med det lokala styret som består av ett otal olika institutioner, vars roller och ansvarsområden inte är helt klart definierade och i många fall luddigt beskrivna i de lagar och dekret som ska styra deras verksamhet och relation till andra institutioner. Det är något oklart hur distrikts- och provinsråd, stadsförvaltningar, lokala utvecklingsråd och byråd står/ska stå i relation till varandra. Även relationen till centralregeringen i Kabul och till befolkningen, som de olika lokala institutionerna ska tjäna, är oklar. På grund av alla dessa oklarheter och vaga ansvarsbeskrivningar måste dagens institutioners roll ses som en övergångsfas. Framför allt på grund av att en del institutioner som formella by- och distriktsråd ännu inte existerar. Dessutom kolliderar i vissa fall olika maktstrukturers ansvarsområden med varandra, vilket gör det hela ändå mer komplicerat.

Afghanistan – så fun

PRESIDENTEN

Presidenten väljs i allmänna val vart femte år. För att bli vald måste en presidentkandidat få minst 50 procent av rösterna. Om inte hålls nyval inom två veckor. Då vinner den som får majoriteten av rösterna. Presidenten ska kontrollera att konstitutionen följs och fastställa statens grundläggande policy, tillsätta ministrar, riksåklagare, högsta domstolens medlemmar och chefen för säkerhetstjänsten, som måste godkännas av parlamentets underhus. Presidenten tillsätter arméns officerare och polisbefäl och befäl inom säkerhetstjänsten, domare samt andra höga tjänstemän i enlighet med lagen. Presidenten är också överbefälhavare för Afghanistans väpnade styrkor. •

PARLAMENTET

Parlamentet är landets högsta lagstiftande församling och består av ett underhus (Wolesi Jirga, vilket betyder folkets hus) med 249 direktvalda ledamöter, som väljs var fjärde år, och ett överhus (Mehsrano Jirga, vilket betyder de äldstes hus) med 102 ledamöter. En tredjedel av överhuset utses av presidenten (på fyra år), 34 ledamöter utses av de 34 provinserna (en från varje provins på fyra år) och 34 ska utses av distriktsråden (på tre år). Eftersom det inte har valts några distriktsråd valde provinserna år 2005 varsin "övergångsdelegat" till överhuset. Hälften av dem som utses av presidenten ska vara kvinnor. •

HÖGSTA DOMSTOLEN

Högsta Domstolen

(Stera Mahkama) utses av presidenten. De sju ledamöterna ska godkännas av parlamentets underhus. På begäran av regeringen eller domstolarna ska högsta domstolen se över lagar, lagstiftande dekret, liksom internationella avtal och konventioner så att de samstämmer med konstitutionen och att deras tolkning är samstämmig med lagen. •

STADSFÖRVALTNINGAR

Alla stadsförvaltningar (utom Kabul stad) är rapporteringsskyldiga till och får direktiv av det oberoende direktoratet för lokalt styre (IDLG). Varje stad har en borgmästare. Stadsförvaltningarna ansvarar för underhåll av infrastruktur, som vägar, vatten och avlopp, kanaler, offentliga toaletter med mera i städerna. Andra sociala funktioner som skolor och hälsovård sköts av provinsernas departement. Stadsförvaltningarna kan också indirekt, i samarbete med provinsdepartementen, involveras i konstruktion av bland annat vatten och avlopp, elförsörjning, kommunikationer, sjukvårdsinrättningar och skolor. De är då ansvariga för att arbetet utförs. Förvaltningarna har oftast så låg kapacitet att det sällan förekommer. I motsats till provinnsförsamlingarna har stadsförvaltningarna rätt att ta upp vissa avgifter för att täcka sina utgifter. Avgifterna ger mycket små inkomster och täcker på långt när inte behoven. •

KABUL STAD

Huvudstaden Kabuls stadsförvaltning är ett specialfall. Enligt lagen är Kabul stad en del av den nationella regeringen och borgmästaren har ministerstatus. Borgmästaren och de högre tjänstemännen utses av presidenten. Budgeten beslutas av finansministeriet. Förvaltningen förväntas bygga vägar, kanaler, vatten och avlopp med mera och utföra förbättringar i stadsmiljön. Inkomstskatterna är färre än i andra städer och Kabul har därför ändå mindre finansiella resurser för att utföra sina ålägganden än andra städer. •

PROVINGUVERNÖRER

Varje provins (34 stycken) har en guvernör. Enligt ett presidentdekret måste provinsguvernörerna "vidta åtgärder" och "utforma, organisera och genomföra program" i "samarbete" med provinserna. Provinsguvernörerna utsågs tidigare enbart av presidenten. Under de första 15 månaderna av sin existens (2007-08) har cirka 20 nya guvernörer utsetts av Direktoratet för Lokalt Styre (IDLG). Guvernörerna har så gott som ingen egen budget och försöker ofta få lokala PRT:s (USAs och Natos militära provinsiella återuppbyggnadsteam) att bidra med pengar. Deras framgång varierar från provins till provins. Guvernörerna har stort inflytande över stadsförvaltningarna i provinnsstäderna eftersom alla utgifter måste godkännas av guvernören, som även tillsätter de lägre tjänstemännen. •

OBEROENDE DIREKTORATET FÖR LOKALT STYRE (IDLG)

IDLG, Oberoende Direktoratet för Lokalt Styre instiftades genom ett presidentdecret i augusti 2007. IDLG har mandat att minska "det ökande gapet mellan staten och folket" genom att öka säkerheten, social service och aktiviteter som "återknyter folket med staten". Samtidigt ska direktoratet ha som sin främsta uppgift att rationalisera och synkronisera det lokala styret i enlighet med en institutionell reformagenda. En andra agenda är att försöka få centralmakten i Kabul att nå ut socialt och politiskt i landet. IDLG har till uppgift att tillsätta lokala råd i distrikten istället för de som skulle ha valts enligt konstitutionen. Under det dryga första året av sin existens (2008-2009) utsåg IDLG också ett stort antal provins- och distriktsguvernörer. •

DISTRIKTSRÅD

Enligt grundlagen ska det väljas distriktsråd vart tredje år. Val till distriktsråd har ännu inte hållits, men planeras till år 2010. Vilken funktion råden ska ha är oklart, liksom deras relation till de lokala utvecklingsråden och de lokala råd som tillsats av Direktoratet för lokalt styre (IDLG). En anledning till att det inte hållits val till distriktsråd är att det är oklart hur många distrikt som finns i landet. Officiellt är det 364 distrikt, men det har knoppats av distrikt lokalt som inte godkänts av regeringen. Sammantaget är det 465 distrikt. Distriktschefen/distriktsguvernören utses av (IDLG). Ett nytt kvalifikationskrav enligt ett förslag till policyn för lokalt styre är att de "åtminstone ska vara litterata". Enligt tjänstemanna lagen ska de ha en universitetsexamen. •

PROVINSRÅD

Varje provins har ett provinsråd, som väljs vart fjärde år. Råden har så gott som inget att säga till om och har inget ansvar för budgetfrågor. Enligt provinsråds lagen ska "provinsråden fungera som en vald församling vars mål är att skapa en struktur för folkligt partnerskap och deltagande, samt detsamma med civilsamhälles lokala organisationer och den statliga administrationen på provinsnivå". Provinsförsamlingarnas ledamöter ska vara rådgivare till provinsernas tjänstemän i "närbesläktade frågor". De ska också "kommunicera och utbyta idéer med folk för att lära känna deras problem" samt "delta i provinsförsamlingarnas möten för att lösa frågor som diskuteras i rådet". •

LOKALA UTVECKLINGSRÅD

I de flesta av landets 365 officiellt erkända distrikt finns lokala utvecklingsråd på distrikts- och bynivå underställda ett provinsutvecklingsråd. Utvecklingsråden ska kanalisera utvecklingsprojekt och ansvara för projekten. Utvecklingsråden valdes ursprungligen inom NSP, det nationella solidaritetsprogrammet, för att ansvara för de utvecklingsprojekt som biståndsorganisationerna med ansvar för NSP faciliterar. När NSP hade funnits i ett par år permanentades råden genom en lag om lokala utvecklingsråd. •

BYRÅD

I framtiden ska det enligt policyn för lokalt styre, väljas byråd i landets cirka 38 000 byar. Enligt **Jelani Popal**, direktör för Direktoratet för Lokalt Styre (IDLG) ska byråden "skapa en struktur för folkligt deltagande och partnerskap i civilsamhälles organisationer och den lokala administrationen. Huvudrollen för dessa råd ska vara att hålla respektive administration ansvarig inför folket som bor inom dess ansvarsområde". •

PROVINSDEPARTEMENT

I varje provins finns det ett antal departement för sjukvård, utbildning, jordbruk med mera. Antalet departement varierar från provins till provins. Departementens budget bestäms av det centrala ministeriet i Kabul, som fördelar sin budget mellan de lokala departementen i provinserna. Först gör ministerierna i Kabul sina budgetar, som skickas till finansministeriet för eventuellt godkännande. Sedan bestämmer finansministeriet hur stor budget de får. Därefter gör ministerierna en slutgiltig budget med utgångspunkt för hur mycket pengar de fått tilldelat sig. Ofta blir det bara en liten del av behoven eftersom största delen av statsbudgeten går till militären och säkerhetsapparaten. Systemet gör att provinsdepartementen inte kan planera och budgetera innan de ser hur mycket de får av kakan som fördelas av finansministeriet. •

På nästa uppslag läser du om kriterier för att få kandidera till presidentposten samt hur en lag stiftas i Afghanistan...